

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ยังต้องพัฒนาในด้านต่าง ๆ อยู่มาก หากเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เราต้องเสียเปรียบในด้านต่าง ๆ แก่ประเทศที่เจริญและพัฒนาที่อยู่อ่เสมอ จากความเป็นดังกล่าวประเทศไทยจึงต้องเร่งพัฒนาประเทศโดยรีบด่วน ด้วยการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในด้านต่าง ๆ ให้มีคุณค่าต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งสามารถกระทำได้โดยการให้การศึกษา ทั้งนี้เพราะการศึกษาคือเป็นช่องทางแรกหรือก้าวแรกที่สำคัญของทรัพยากรมนุษย์ที่จะสื่อสารและนำสังคมไปสู่จุดหมายปลายทางของการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า (สมาคมการศึกษานอกระบบ 2529 : 1)

รัฐบาลไทยทุกชุดได้มองเห็นความสำคัญดังกล่าวและถือว่า นโยบายการศึกษาเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชาชน แผนพัฒนาการศึกษาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจึงเป็นการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นการขยายโอกาสของประชาชนในเขตเมืองและชนบทที่จะได้รับบริการทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น (ชนิดา รักษ์พลเมือง 2527 : 12-13) ดังจะเห็นได้จากการจัดงบประมาณเพื่อใช้ในการศึกษาถึงสี่หมื่นหนึ่งพันหนึ่งร้อยสิบเอ็ดล้านบาท ในปี พ.ศ. 2530 และเพิ่มเป็นสี่หมื่นห้าพันสามร้อยเจ็ดสิบหกล้านบาท ในปี พ.ศ. 2531 (กองแผนงานและวิจัย 2531 : 17)

ในการจัดการศึกษาที่รัฐได้ดำเนินการควบคู่กันไปทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย และตระหนักอยู่เสมอว่าการศึกษาคือเป็นส่วนที่จะต้องจัดให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ข้อ 28 ที่ว่า "การศึกษาตามนัยแห่งแผนการศึกษานี้เป็นสิ่งที่ต้องจัดต่อเนื่องกันตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียน" (ภาควิชาสารัตถศึกษา ม.ป.ป. : 34) นอกจากนี้รัฐจะต้องเร่งจัดการศึกษาที่มุ่งช่วยเหลือประชาชนให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่

เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ ไม่ว่าจะ เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านความเจริญของวิทยาการต่าง ๆ การคมนาคม การสื่อสารรวมทั้งเป็นการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการเร่งรัดพัฒนาการอยู่ดีกินดีของประชาชนด้วย (จรรยา พานิชย์พลินชัย 2528 : 6-8)

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนซึ่งดำเนินการโดยหลาย ๆ หน่วยงาน เช่น การศึกษาระดับประถมศึกษา จัดดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เทศบาล และบางส่วนจัดโดยกรมสามัญศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาดำเนินการโดยกรมสามัญศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย กรมการฝึกหัดครู กรมอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ส่วนการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น จัดดำเนินการโดยทบวงมหาวิทยาลัย กรมการฝึกหัดครู และกรมอาชีวศึกษา นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนที่ได้จัดการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับต่าง ๆ ขึ้นสำหรับแนวทางในการให้บริการทางการศึกษานั้น ไม่ควรเสรีจล้นเฉพาะที่โรงเรียน และไม่ควรมุ่งเน้นกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนมากเกินไปควรจะมีระบบการศึกษาหลาย ๆ รูปแบบเข้ามาสนับสนุนให้กับประชาชนทั่วไป การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญและมีความจำเป็นมากขึ้นทุกทีในอันที่จะตอบสนองต่อความต้องการด้านความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของประชาชนทุกเพศทุกวัยและทุกอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่ไร้โอกาสทางการศึกษาและอาศัยอยู่ในชนบทห่างไกล (Illich 1971 : 81)

ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น หลายหน่วยงานได้จัดขึ้นในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป (เกียรติวรรณ อมาตยกุล 2530 : 110-146) เช่น โครงการพัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการโดยจัดฝึกอบรมการเลี้ยงดูเด็กให้แก่สตรี โครงการจัดการศึกษานอกโรงเรียนแก่ทหารกองประจำการของสำนักงานทหารพัฒนาการกระทรวงกลาโหม ดำเนินการโดยให้ความรู้ด้านเกษตรกรรมในหน่วยทหาร เพื่อกลับไปเป็นครูให้กับกองทหารประจำการ การจัดชุดฝึกอบรมเคลื่อนที่ออกไปให้ความรู้แก่ทหารกองประจำการทั้ง 3 เหล่าทัพ และการฝึก การช่างฝีมือหัตถกรรมและอุตสาหกรรมในครัวเรือน โครงการ

อบรมพระสังฆาธิการ เพื่อพัฒนาชุมชนของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการโดยให้ความรู้แก่พระภิกษุระดับพระสังฆาธิการให้มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนเพื่อนำความรู้ไปพัฒนาชุมชนต่อไป

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว สมาคม มูลนิธิต่าง ๆ ที่สังกัดหน่วยงานเอกชน รัฐบาล และรัฐวิสาหกิจ ยังได้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในด้านความรู้พื้นฐาน อาชีพและการฝึกอบรม

จะเห็นได้ว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคมมาก เพราะเป็น "การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อลดความไม่เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของประชาชน" (ปฐม นิคมานนท์ 2528 : 107) ซึ่งดำเนินการโดยภาครัฐและเอกชน แต่หน่วยงานที่สำคัญและมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 3 ประเภท (หน่วยศึกษานิเทศก์ 2531 : 4-5) คือ

1. การจัดการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เป็นการจัดบริการการศึกษาเพื่อพื้นฐานให้ประชาชนสามารถอ่านออกเขียนได้ แก้ปัญหาเป็นพึ่งพาตนเองได้ และเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูลมาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ซึ่งมีวิธีการเรียน 3 วิธี คือ การเรียนแบบชั้นเรียน การเรียนทางไกลและการเรียนด้วยตนเอง

2. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะและอาชีพ เป็นการจัดบริการการศึกษาเพื่อส่งเสริมงานอาชีพให้เป็นช่องทางการประกอบอาชีพ และฝึกทักษะที่จำเป็นให้สามารถทำงานและประกอบอาชีพได้ทั้งการประกอบอาชีพอิสระและรับจ้างแรงงาน ซึ่งจัดได้หลายรูปแบบ เช่น กลุ่มสนใจ การฝึกวิชาชีพพระยะสั้น การฝึกอบรมต่าง ๆ

3. การจัดบริการข่าวสารข้อมูล เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นการจัดการบริการการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถได้รับข่าวสารที่รวดเร็ว ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว สามารถจัดได้หลายรูปแบบ (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน 2531 : 8) เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดประชาชน

หน่วยโสตทัศนศึกษา เอกสารและสิ่งพิมพ์เผยแพร่ความรู้ วิทยุศึกษา โทรทัศน์เพื่อการศึกษา
ห้องฟ้าจำลอง พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ นิทรรศการเคลื่อนที่ และพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่

แต่จากการจัดระบบข่าวสารข้อมูลที่ผ่านมา การใช้สื่อต่าง ๆ ในการการจัดบริการ
ข่าวสารข้อมูลในพื้นที่ชนบท ส่วนใหญ่เป็นการจัดโดยยึดพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดเป็นสถานที่ให้บริการ ดัง
นั้นจึงให้บริการได้เฉพาะประชาชนในพื้นที่เท่านั้น จากข้อจำกัดดังกล่าวนี้ ระบบการจัดบริการ
ข่าวสารข้อมูล จึงได้พัฒนาจากรูปแบบที่จัดตั้งอย่างถาวรมาเป็นรูปแบบที่สามารถเคลื่อนย้ายไป
ให้บริการยังที่ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว มีความถูกต้อง ง่ายต่อการเข้าใจ เป็นประโยชน์
ต่อผู้รับ เสียค่าใช้จ่ายน้อยรวมทั้งต้องให้ผู้รับข่าวสารเต็มใจและเกิดความกระตือรือร้นในการ
รับข่าวสารข้อมูลด้วย (ปาน กิมปี 2531 : 23-24) เช่น กุญแจหนังสือถึงบ้าน รถม้าหนังสือ
ห้องสมุดเคลื่อนที่ นิทรรศการเคลื่อนที่ นอกจากนี้ยังได้นำพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ ซึ่งเป็นสื่อประเภท
โสตทัศนอุปกรณ์รูปแบบใหม่ออกบริการ เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารข้อมูลและรู้จักใช้เทคโนโลยี
ที่เหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนด้วย

พิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2525 : 38) เป็นหน่วยงานที่มุ่ง
บริการทางการศึกษาแก่ชาวชนบทโดยเน้นการจัดการศึกษาและจัดแหล่งข้อมูลทางการศึกษาเพื่อ
ประชาชนในรูปแบบนอกระบบโรงเรียน ซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาของ
บุคคลในชาติทุกระดับ อีกทั้งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและความอิสระในการแสวงหา
ความรู้ของประชาชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน : 2533 : 5) ไน้มนำให้ประชาชนชนบท
ได้รู้จักใช้วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีการแก้ไขปัญหาคาการดำรงชีวิตเฉพาะถิ่น เป็นบริการ
แก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่จำกัดเพศ วัย ระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งจัดดำเนินการ
โดยการเก็บรวบรวมสิ่งแสดงที่เคยใช้ในการจัดนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ อันเป็น
ส่วนหนึ่งในการให้การศึกษาอกระบบโรงเรียนของศูนย์บริภณฑ์เพื่อการศึกษาแม่เก็บไว้ใน
พิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ เพื่อนำออกบริการให้ประชาชนทั่วไป (ศูนย์บริภณฑ์เพื่อการศึกษา ม.ป.บ. :
30) ได้ศึกษาหาความรู้หมุนเวียนกันไปตามสถานที่ต่าง ๆ

ในปี พ.ศ. 2523 ซึ่งเป็นระยะเริ่มแรกของการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ ศูนย์
 บริษัทเพื่อการศึกษา ได้รับความช่วยเหลือด้านพาหนะ จากบริษัทเอสไอแสดนคาร์ด
 (ประเทศไทย) จำกัด ในการสนับสนุนเงินจำนวนหนึ่งล้านสองแสนบาท เพื่อจัดสร้างรถ
 พิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่หน่วยที่ 1 บรรจุ นิทรรศการถาวรเรื่องน้ำกับชีวิต และบริษัทน้ำมันศาลเท็กซ์
 (ประเทศไทย) จำกัด ได้สนับสนุนเงินทุนในการจัดสร้างรถพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่หน่วยที่ 2 เป็น
 จำนวนเงินเจ็ดแสนบาท (ฝ่ายพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ ม.ป.ป. : 15) สำหรับบรรจุนิทรรศการ
 ถาวรเรื่องพลังงานกับชีวิต โดยบรรจุเป็นการถาวรติดไว้กับผนังรถด้านในและนอกตัวรถ ส่วน
 นิทรรศการเสริมก็ได้นำออกบริการพร้อม ๆ กันกับนิทรรศการถาวรด้วย

การให้บริการของรถพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ หน่วยที่ 1 พร้อมทั้งนิทรรศการเสริมอื่น ๆ
 ได้ให้บริการในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศตามแผนการออกบริการประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525
 จนถึงปี พ.ศ. 2530 มีประชาชนได้รับบริการทั้งสิ้น 728,902 คน (กองแผนงานและวิจัย
 ม.ป.ป. : 18, 2529 : 94, 2529 : 71, 2530 : 80, 2531 : 77) ส่วนรถพิพิธภัณฑ์
 เคลื่อนที่ หน่วยที่ 2 เริ่มออกบริการในเดือนกุมภาพันธ์ 2530

จะเห็นว่าพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่เป็นรูปแบบการศึกษาที่ค่อนข้างใหม่ สามารถเผยแพร่
 งานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่น่าสนใจให้เข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะ
 ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาที่มีอยู่ทั่วประเทศ แม้ว่าการศึกษารูปแบบนี้จะต้องลงทุนสูง หาก
 เปรียบเทียบกับการลงทุนด้านการศึกษารูปแบบอื่น ๆ แต่สิ่งต่าง ๆ มีความคงทนถาวร
 สามารถนำกลับมาปรับปรุงใช้ได้อีกจึงนับได้ว่าเป็นวิธีการให้การศึกษาที่คุ้มค่าแก่ประชาชนอย่าง
 ยิ่ง แต่จากการศึกษาถึงงานวิจัยเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ พบว่ายังไม่เคยมีผู้ทักท้วงเกี่ยวกับ
 การให้บริการทางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่มาก่อน จึงน่าจะ ได้มีการศึกษาถึงการจัด
 กิจกรรมต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ว่าสามารถให้บริการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ตอบสนอง
 ต่อความต้องการของประชาชนหรือไม่เพียงใดและการจัดกิจกรรมแต่ละประเภทของพิพิธภัณฑ์
 เคลื่อนที่จะเป็นที่สนใจของประชาชนแต่ละเพศ วัย ระดับการศึกษา และอาชีพอย่างไรบ้าง ผู้
 วิจัยมีความสนใจศึกษาและ เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนแต่ละกลุ่มเพศ อายุ ระดับ

การศึกษา และอาชีพ ที่มาใช้บริการความรู้ด้านกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เพื่อหาข้อมูลไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และจัด อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นให้ได้ผลคุ้มค่ากับการลงทุนในการจัดการศึกษาในรูปแบบของ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ประเภทนิทรรศการถาวรและนิทรรศการเสริม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ศึกษา กำหนดเฉพาะประชาชนที่เข้ามาศึกษาหาความรู้จากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ในขณะที่ออกบริการตามแผนของศูนย์บริการเพื่อการศึกษา ในปีงบประมาณ 2532 ที่ออกบริการในภาคเหนือ 8 จังหวัด ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2532

2. ตัวแปรที่ศึกษา จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1.1 เพศ

2.1.2 อายุ

2.1.3 ระดับการศึกษา

2.1.4 อาชีพ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติทั้ง 2 ประเภท คือ

2.2.1 นิทรรศการถาวร ประกอบด้วย

- หน่วยที่ 1 นิทรรศการ เรื่องน้ำกับชีวิต
- หน่วยที่ 2 นิทรรศการ เรื่องพลังงานกับชีวิต

2.2.2 นิทรรศการเสริม ประกอบด้วย

- มุมชวนคิด
- ห้องสมุดเคลื่อนที่
- การฉายภาพยนตร์วีดีโอและสไลด์
- การสาธิตและการบรรยายทางวิชาการ
- เทคโนโลยีสำหรับชาวบ้าน
- นิทรรศการพิเศษ
- การดูแลความในท้องฟ้า

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. จังหวัดที่เก็บข้อมูลทั้ง 8 จังหวัด เพื่อทำวิจัยในครั้งนี้ คือ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตรโลก สุโขทัย ลำปางแพร่ พะเยาและแม่ฮ่องสอน นั่นถือเป็นตัวแทนจังหวัดในภาคเหนือ เนื่องจากจังหวัดที่ออกบริการในภาคเหนือครั้งนี้ เป็นไปตามแผนการออกบริการ ประจำปีงบประมาณ 2532 ของฝ่ายพิพิธภัณฑเคลื่อนที่ ศูนย์บริรักษ์เพื่อการศึกษา
2. กลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจและความคิดเห็นของตนเอง

จำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกเฉพาะตัวของบุคคลที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาออกกระบบโรงเรียนในรูปแบบของพิพิธภัณฑเคลื่อนที่ประเภทนิทรรศการถาวร และนิทรรศการเสริม
2. ประชาชน หมายถึง ผู้ที่เข้ามาศึกษาหาความรู้จากพิพิธภัณฑเคลื่อนที่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่เคลื่อนที่ไปในเขตภาคเหนือระหว่างเดือนพฤษภาคม 2532 - มิถุนายน

3. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง สื่อนิทรรศการและบริการทางการศึกษาที่ศูนย์บริษัทเพื่อการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดเป็นกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปทั้งที่อยู่ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

4. พิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ หมายถึงกิจกรรมสื่อการศึกษาประเภทต่าง ๆ ที่หน่วยพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ของศูนย์บริษัทเพื่อการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน จัดขึ้นเพื่อให้บริการความรู้แก่ประชาชนทั่วไปในทุกภาค จัดแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ นิทรรศการถาวรและนิทรรศการเสริม

5. ศูนย์บริษัทเพื่อการศึกษา หมายถึง หน่วยงานระดับกองในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานที่จัดพิพิธภัณฑ์ในสายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ดาราศาสตร์ และธรรมชาติวิทยา รวมทั้งกิจกรรมด้านการศึกษาของเยาวชน เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน

6. นิทรรศการถาวร หมายถึง ส่วนของนิทรรศการที่จัดไว้ภายในรถและข้างรถ นิทรรศการมีเนื้อหาเน้นหนักด้านวิชาการ ภายใต้วหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนี้

6.1 หน่วยที่ 1 นิทรรศการเรื่องน้ำกับชีวิต (รถคันที่ 1)

6.2 หน่วยที่ 2 นิทรรศการเรื่องพลังงานกับชีวิต (รถคันที่ 2)

7. นิทรรศการเรื่องน้ำกับชีวิต หมายถึงการจัดนิทรรศการที่มีเนื้อหาทางวิชาการด้านเทคโนโลยีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของประชาชนโดยตรง ภายใต้วหัวข้อเรื่อง "น้ำกับชีวิต" จัดเป็น 24 หัวข้อย่อย แต่ละหัวข้อย่อยจัดแสดงภายในตู้ขนาด 1.20 x .30 x 1.60 เมตร รวม 4 แถว ๆ ละ 6 ตู้ มีเนื้อหาต่อเนื่องและสิ้นสุดในตัวของมันเอง ลักษณะการจัดแสดง จัดเป็นของจริง หุ่นจำลองและหรือภาพพิมพ์ไว้ภายในรถและข้างรถพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่คันที่ 1

8. นิทรรศการเรื่องพลังงานกับชีวิต หมายถึงการจัดนิทรรศการที่มีเนื้อหาทางวิชาการด้านเทคโนโลยีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของประชาชนโดยตรง ภายใต้วหัวข้อเรื่อง "พลังงานกับชีวิต" จัดเป็น 24 หัวข้อย่อย แต่ละหัวข้อย่อยจัดแสดงภายในตู้ขนาด 1.20 x .30 x 1.60 เมตร รวม 4 แถว ๆ ละ 6 ตู้ มีเนื้อหาต่อเนื่องและสิ้นสุดในตัวของมันเอง ลักษณะการจัดแสดง จัดเป็นของจริง หุ่นจำลองและหรือภาพพิมพ์ไว้ภายในรถและข้างรถพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ คันที่ 2

9. นิทรรศการ เสริม หมายถึง นิทรรศการที่จัดภายนอกตัวรถ สามารถเปลี่ยนเนื้อหาไปตามพื้นที่ที่ให้บริการตามความจำเป็นและระยะเวลาที่เหมาะสม ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

- 9.1 มุมชวนคิด
- 9.2 ห้องสมุดเคลื่อนที่
- 9.3 การฉายภาพยนตร์วีดีโอและสไลด์
- 9.4 การสาธิตและการบรรยายทางวิชาการ
- 9.5 เทคโนโลยีสำหรับชาวบ้าน
- 9.6 นิทรรศการพิเศษ
- 9.7 การดูดาวในท้องฟ้า

10. มุมชวนคิด หมายถึง การจัดมุมหนึ่งของนิทรรศการประกอบด้วยเกม อุปกรณ์ และ เครื่องเล่นต่าง ๆ เพื่อฝึกทักษะและพัฒนาความสามารถตามขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์

11. ห้องสมุดเคลื่อนที่ หมายถึง กล้องบรรจุหนังสือ มีลักษณะ เป็นห้องสมุดฉบับกระเป๋าสสามารถจัดตั้งแสดง และ จัดเก็บได้โดยสะดวก

12. การฉายภาพยนตร์วีดีโอและสไลด์ หมายถึง การฉายภาพยนตร์วีดีโอหรือสไลด์เกี่ยวกับเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท และ เสริมเนื้อหาในบทเรียนของนักเรียนโดยการจัดฉายทางวีดีโอหรือจอภาพยนตร์ เป็นรอบ ๆ ตามระดับความรู้ของผู้ชม และความเหมาะสมของสถานที่ทั้งภาคกลางวันและกลางคืน

13. การสาธิตและการบรรยายทางวิชาการ หมายถึง การสาธิตหรือการบรรยายที่มีเนื้อหาทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชน เพื่อให้ได้ทราบขั้นตอนและเข้าใจแจ่มชัดยิ่งขึ้น

14. เทคโนโลยีสำหรับชาวบ้าน หมายถึง เครื่องมือ-อุปกรณ์ และกระบวนการสมัยใหม่ที่ใช้แรงงานและวัสดุในท้องถิ่นที่ชาวบ้านศึกษาแล้วสามารถนำไปประกอบและประยุกต์ใช้เองได้

15. นิทรรศการพิเศษ หมายถึง นิทรรศการที่จัดขึ้นให้สอดคล้องกับนิทรรศการถาวรที่เคยจัดในพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ หรือนิทรรศการที่ได้จัดทำขึ้นใหม่

16. การดูดาวในท้องฟ้า หมายถึง กิจกรรมความรู้ด้านดาราศาสตร์และการส่องกล้องดูดาวในตอนกลางคืน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกกระบบโรงเรียนของพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ประเภทนิทรรศการถาวรและนิทรรศการเสริม
2. ได้ทราบข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบในการปรับปรุง แก้ไข การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ทั้ง 2 ประเภท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย